

СТАНОВИЩЕ

на

Сдружение за териториален и екологичен просперитет

Относно: Проект на Наредба за условията и реда за прилагане на интервенциите под формата на директни плащания, включени в Стратегическия план, за проверките, намаления на плащанията и реда за налагане на административни санкции

В рамките на законово установената процедура по обществени консултации във връзка с проект на Наредба за условията и реда за прилагане на интервенциите под формата на директни плащания, включени в Стратегическия план, за проверките, намаления на плащанията и реда за налагане на административни санкции (за краткост наричан по-долу „Наредбата“), публикуван на интернет страницата на Министерство на земеделието, Сдружението за териториален и екологичен просперитет (СТЕП), като гражданска организация, работеща в обществена полза на земеделските системи с висока природна стойност (ВПС), изразява следното становище:

1. СТЕП нееднократно е представяло становища относно допустимостта на затревените площи, в това число и тези с ВПС. Една от причините за това е, че до този момент България не се е възползвала от възможността да използва гъвкавостта на Европейските регламенти и да дефинира райони с местни практики, където тревите и другите тревни фуражи традиционно не са преобладаващи или липсват в зоните за паша, както и да включи в дефиницията за постоянно затревени площи храсти или дървета, които са подходящи за паша, и други видове, източници на фураж за животни, при условие че преобладават тревите и другите тревни фуражи.

Обръщаме внимание, че в допълнителната разпоредба на Наредбата, § 1, т. 30, в която се дефинира понятието „Постоянно затревена площ“ отново не се отчитат регионалните особености и не се използва гъвкавият подход, разрешен от ЕК. В допълнение към това, независимо от препоръките на редица научни институции и Доклада за оценка степента на въздействие на проект на Стратегически план за развитие на земеделието и развитие на селските райони за периода 2023-2027 г. върху защитени зони на основание чл. 20, ал. 6 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка (ДОСВ), който е неразделна част от екологичната оценка на СПРЗСР 2023-2027 са разписани специални мерки, които следва да бъдат взети предвид и да бъдат интегрирани в СПРЗСР 2023-2027 и съответно в нормативните актове, уреждащи изпълнението му, за да може планът да отговори на екологичните изисквания и да се предотвратят рисковете за биоразнообразието, препоръката за оставяне на допустими мозаечно разположени групи от храсти и дървета в размер на 20 до 40%, не е отразена в чл. 53 от Наредбата, а там са залегнали само 10%.

Отново не се прави разграничаване на допустимостта на пасищата и ливадите, попадащи в рамките на екологичната мрежа „Натура 2000“ и тези – извън нея. В много случаи това води до конфликт с режимите на опазване на защитените зони в Натура 2000, където се забранява отстраняването на елементи на ландшафта, или се защитават определени растителни видове и съобщества. Това следва да бъде взето предвид в Наредбата. В тази връзка отново предлагаме да се дефинират видовете дървета и храсти, които са подходящи за паша и особено тези, които участват в състава на природни местообитания, включени в Директивата за местообитанията, и

защитени в зоните от мрежата Натура 2000 и които не могат да бъдат премахвани по начин и в количество, които биха влошили състоянието на тези местообитания.

2. Считаме, че когато се дава дефиниция за „Пасищни селскостопански животни“ – § 1, т.23 от Наредбата, която адресира от Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ), следва да се направи уточнение, че се визира единствено т.1. Текстът на т.2 от § 2в от ЗСПЗЗ, касае животновъдните обекти, а именно: *“Животновъден обект” е обект, регистриран по реда на Закона за ветеринарномедицинската дейност, в който постоянно се отглеждат пасищни селскостопански животни, с изключение на регистрирани обекти върху имоти с начин на трайно ползване пасища и мери*” и не се отнася до дефиницията на „Пасищните селскостопански животни“.
3. В допълнение на гореизложеното правим и следните конкретни предложения за промени в Наредбата:
  - ✓ Чл. 37 от Раздел IV. Условия и ред за прилагане на интервенции под формата на еко схеми”:
    - Не е ясен механизмът, по който могат да се съчетават различните видове еко схеми. Това касае главно обработваемите земи, за които има повече от една еко схема. Следва да се направи уточнение, кои еко схеми могат да се прилагат върху една и съща площ и как ще се предотвратят възможностите за двойно финансиране и източване на средства.
  - ✓ Чл. 39 от Раздел IV. Условия и ред за прилагане на интервенции под формата на еко схеми”:
    - Обръщаме внимание, че текстът на ал. 1 т. 2 „за премахването на храстова растителност не използват шредери, мулчери и друга техника, която води до пълното раздробяване на храстовата растителност“ е в противоречие с изискванията, заложиени в Приложение 12 на Наредбата, където казва, че поддържането на елементите на зелената инфраструктура може да се прави с мулчери. Предлагаме да се запази текстът на ал.1, т.2л, като се коригира текстът на Приложение 12.
    - В Приложение 12 има изискване за запазване на целостта на ландшафтния елемент. Считаме, че следва да се направи уточнение какво се случва в случаите, когато тази цялост е нарушена преди момента на кандидатстване и как земеделският стопанин може да кандидатства по тази еко схема в тези случаи.
    - По отношение на алинея 3, касаеща създаването на слой „Екологична инфраструктура“ обръщаме внимание, че в слоя с екологична инфраструктура се включват само част от видовете зелена и синя инфраструктура. Не е предвидено влажните зони, зелени зони около водни течения, ивици по краищата на гори и буферни ивици да се включат в слоя. Не става ясно как точно тези елементи на зелената инфраструктура ще бъдат подпомагани, още повече, че според изискванията на чл. 55 те се изключват принципно от подпомагане. Предлагаме всички елементи на екологичната инфраструктура да бъдат включени в слой „Екологична инфраструктура“ и този слой да се използва като основа за допустимост на елементите на зелената инфраструктура, тъй като в момента не става ясно, как тези елементи няма да бъдат изключени по чл. 55 на Наредбата.
  - ✓ Чл. 40 от Раздел IV. Условия и ред за прилагане на интервенции под формата на еко схеми”:
    - В Ал.1, т.2 да се уточни кои са лицата, притежаващи необходимата квалификация за изготвянето на план за управление на хранителните вещества.
    - Да се добави изискването от СПЗСР 2023-2027 „Земеделският стопанин трябва да спазва плана за управление на хранителните вещества“.
  - ✓ Чл. 43 от Раздел IV. Условия и ред за прилагане на интервенции под формата на еко схеми”:

- В одобрения СПРЗСР 2023-2027 (стр.501) съществува следният текст: „При кандидатстване по интервенцията земеделският стопанин да представи **собствен план за паша** (включващ видовете паша, периода), **изготвен с подкрепата на технически компетентни служби/лица**, който следва да спазват, **с цел да се защити ефективно състоянието на опазване на съответните местообитания**. В представения текст на Наредбата, ал.1 се казва „...и са представили план за паша, изготвен с подкрепата на технически компетентни служби или лица, компетентни в областта на селското стопанство или ветеринарната медицина, включващ видовете паша и периода на пашата”, като никъде не се цитира целта на този план за паша и удобно се избягват експертите, компетентни в областта на биоразнообразието, конкретно флора, фауна и природни местообитания, които да уточнят режимите на екстензивна паша, особено в зоните от Натура 2000. Считаме, че това е в противоречие с текстовете в СПРЗСР 2023-2027 и следва да бъде коригирано.
- Целите на тази еко схема, заложи в одобрения СПРЗСР 2023-2027 (стр.500) са: “Интервенцията надгражда в качествен аспект състоянието на постоянно затревените площи и въвежда екстензивен режим на управление на пасищната екосистема. От екстензивно управление чрез паша се нуждаят всички природни местообитания и местообитания на видове за подобряване на природозащитното състояние във и извън Натура 2000. Интервенцията ще подобри състоянието на защитени видове, включително птици, като подобри местообитанията им, включително средата за размножаване и хранителната им база, по-специално ще предотврати намаляването на популациите на птици в земеделските земи и рязкото намаляване на разнообразието от насекоми и др. видове, включително ще има значителен принос към опазване на опрашителите. Не на последно място интервенцията ще предотврати загубата на пасищната екосистема, чрез намаляване на процесите на утъпкване и ерозия, рудерализация и развитие на нетипични видове, което значително подобрява способността на пасищните системи да поглъщат въглерод и да смекчават климатичните промени”. За съжаление, никъде в разписаните изисквания, не е разписано как се предвижда да стане това. Това следва да се коригира.
- ✓ Чл. 43 от Раздел IV. Условия и ред за прилагане на интервенции под формата на еко схеми”:
  - Да се уточни как ще се създаде слой „Биоразнообразие в горски екосистеми“ и къде ще се публикува той.
- ✓ Чл. 46 от Раздел IV. Условия и ред за прилагане на интервенции под формата на еко схеми”:
  - Да се уточни дали текстовете по ал. 2, 3, 4 и 5 се отнасят само за еко схемата по чл.40, както се казва в ал. 1 или за всички еко схеми от раздел IV. на Наредбата.
- ✓ Чл. 53 от Раздел VI. Условия за допустимост на земеделските площи по интервенции за подпомагане на площ:
  - Предлагаме ал. 5 и ал. 6, касаещи допустимостта на постоянно затревени площи, поддържани с паша, да се обединят, като се отчетат и предложенията ни по т.1 и т.2. от настоящото становище.
- ✓ Чл. 54 от Раздел VI. Условия за допустимост на земеделските площи по интервенции за подпомагане на площ:
  - Считаме , че текстът “Постоянно затревените площи са допустими за подпомагане, когато на тях следите от паша или косене са разпознаваеми през цялата календарна година” е абсурден, особено по отношение на коситбата и следва да се прецизира.
- ✓ Чл. 55 от Раздел VI. Условия за допустимост на земеделските площи по интервенции за подпомагане на площ:

- Да се уточни за какво се отнася този член.
- ✓ Чл. 55 от Раздел VI. Условия за допустимост на земеделските площи по интервенции за подпомагане на площ:
  - По отношение на текстът в ал. 2 „компактно разположена нежелана плевелна и рудерална растителност - папратовидна (*Polypodiopsida*), чемерика (*Veratrum spp.*), айлант (*Ailanthus altissima*), къпина (*Rubus spp.*), клек (*Pinus mugo*), хвойна (*Juniperus spp.*), аморфа (*Amorpha fruticosa*), драка (*Paliurus*), паламида (*Cirsium arvense*), магарешки бодил (*Carduus nutans*, *C. thoermeri*), тревист бъз (*Sambucus ebulus*), бодлива метличина (*Centaurea calcitrapa*), ветрогон (*Eryngium campestre*), алпийският лапад (*Rumex alpinus*) с единична площ над 100 кв. м.” – предлагаме да се създаде работна група с представители на животновъдните организации, МОСВ и научни институции, включително в областта на опазване на биоразнообразието и инвазивни чужди видове, на която да се вземе решение, кои видове са неподходящи за паша.
  - Считаме, че инвазивните чужди видове трябва да се изведат отделно и да се водят като недопустими. Също така е необходимо тук да отрази мярка 5 от ДОСВ (стр.2792), за изключване на къпината от списъка на нежеланата растителност в защитени зони от Natura 2000.
- ✓ Чл. 82 от Глава четвърта на Наредбата относно намаления на плащанията, откази и ред на налагане на административни санкции по интервенциите под формата на директни плащания:
  - Изискването по ал. 1 относно подаването на заявление за подпомагане след крайната дата за такова подаване, водещо до намаление от 1 % за всеки работен ден на сумата, на която кандидатът за подпомагане би имал право, следва да се прецизира, като се отчетат случаите, при които кампанията за подаване на заявления за директни плащания стартира със забавяне, или наредбите за тази кампания не са публикувани в окончателен вид. В тези случаи не би следвало да се налагат намаления на земеделските стопани, тъй като периодът за подаване на заявления за подпомагане е скъсен по независещи от тях причини.
- ✓ Чл. 89 от Глава четвърта на Наредбата относно намаления на плащанията, откази и ред на налагане на административни санкции по интервенциите под формата на директни плащания:
  - Предлагаме в текста на този член да се направи уточнението дали предвижданите санкции в размер на 2 % от общия размер на плащанията, касаят всички площи на земеделския стопанин, или само онези, върху които не са спазени законовите изисквания за управление и на стандартите за добро земеделско и екологично състояние на земята.
- ✓ В Допълнителната разпоредба на Наредбата:
  - § 1, т. 4 е дадено определение за „Географска проверка“. Този термин не се използва никъде в текста на Наредбата и предлагаме да отпадне.
  - § 1, т. 11 – следва да се даде определение на „агролесовъдна система. Определението съществува на стр. 399 от СПРЗСР 2023-2027.
- ✓ В текстовете на цялата Наредба да се отстранят техническите и правописните грешки.